

Factsheet over Ondernemersfonds Leiden

Voor: Conferentie 'IBS Goud waard', Gent, 13 december 2007

Van: Aart van Bochove

Werk: directeur beleidsadviesbureau Blaauwberg, www.blaauwberg.nl.

Vrije tijd: voorzitter Ondernemersfonds Leiden, www.ondernemersfonds.nl.

De stad Leiden

- Dichtstbevolkte stad van Nederland. 117.000 inwoners, lokaal economisch kader verdwenen tijdens de-industrialisering in jaren zeventig. Eveneens verlies economische centrumpositie.
- Er bovenop geholpen door massale stadsvernieuwing, bouw van sterke middenklasse wijken, investeringen in kwartaire sector en ontwikkeling van een sciencepark.
- Nu een rijke forensenstad. Maar kleine en slecht georganiseerde economie.
- Symbool daarvoor het freeriders verschijnsel: in 2004 betaalden van de 240 winkels in de hoofdwinkelstraat nog 18 mee aan de feestverlichting in december.

Wat wilden we in Leiden oplossen?

- Financiële grondslag scheppen voor het behartigen van collectieve belangen van ondernemers

Er was voldoende zicht op wat collectieve belangen zijn: collectieve bedrijfsbeveiliging, terreinbeveiliging, groenonderhoud, promotie, parkmanagement, schaalvoordelen door bundeling van inkoop, versterking relaties met het onderwijs, enzovoort. Maar er was alleen incidenteel geld, en zelfs dat kostte veel moeite en tijd.

- Versterking greep van ondernemers op de bedrijfsomgeving en het ondernemingsklimaat

Bedrijfsleven had te weinig 'power' tegenover gemeente. En grillig politiek klimaat maakt kwetsbaar.

- Einde maken aan 'freeriding' en vrijblijvendheid.

- Antwoord geven aan overheid, die steeds vaker appel doet op verantwoordelijkheid van ondernemers en co-financiering door bedrijven

Voorbeelden: keurmerk veilig ondernemen, toezicht, werkgelegenheid voor jongeren, contacten onderwijs, promotie, enzovoort.

- Integratie B2C en B2B, profit en not for profit, nieuwe en oude economie.

Stad is betrekkelijk klein, maar toch weinig interactie tussen afzonderlijke sectoren. Geen gedeelde 'economische identiteit'.

Wat hebben we in 2002-2004 gedaan?

1. *Goed gekeken naar werkende praktijkvoorbeelden*

- Nieuwe bedrijfsterreinen: bijna altijd verplichte deelname aan parkmanagement
- Promotie ambulante handel: betaald via opslag op marktgelden
- Management winkelcentra met mono-eigenaar: betaald via huuropslag

Conclusie: alles wat werkt, gaat uit van verplichting

2. *Plan gemaakt voor funding*

- In Nederland zijn straat- of wijkbelastingen in beginsel mogelijk (baatbelasting, reclamebelasting, precario, straks BGV- of BID-tax), maar tijdens bezwaarprocedures sneuvelen ze heel vaak bij de rechter
- Nederlands belastingrecht is continentaal recht: wanneer een rechter toetst, volgt hij doorgaans gelijkheidsbeginsel (alle belastingplichtigen in de gemeente gelijk behandelen, geen onderscheid naar straat of wijk)
- Daarom keus gemaakt voor oplossing binnen bestaande wetgeving en op gemeentebrede basis
- Dat werd de Onroerende Zaak Belasting. OZB kent twee tarieven: een voor de eigenaren van woningen en een voor de eigenaren en huurders van zakelijk onroerend goed. Oplossing was het vragen om verhoging van dat zakelijk tarief

3. Draagvlak gezocht. Daarbij de 'taxbase' van de stad goed gevolgd:

- Grote clusters van bedrijvigheid

30% OZB komt uit binnenstad, 30% uit sciencepark en directe omgeving, de rest van 10 tot 12 kleinere gebieden

- 'Grote' not for profit: universiteit, ziekenhuizen, scholen, musea

Dragen ongeveer een derde deel aan het fonds bij

- 'Kleine' not for profit: sport, welzijn, speeltuinen

Dragen weinig bij, maar zorgen wel voor 'community building'

NB: met 'ondernemers' bedoelen we alle zakelijke belastingplichtigen

4. Discussie spannend maken, uitdagingen zoeken, 'positivo's' aan het woord laten

'Early adopters', nieuw organisatietalent, vastgoedkenners, bedrijven met Amerikaanse business moraal, originele invalshoeken, Kamer van Koophandel, ambassadeurs uit grote bedrijven, gemotiveerde winkeliers

5. Bestaande organisaties niet in de wielen rijden

Fonds beperken tot facilitaire club, niet over politiek en lobbywerk praten

6. Dialoog met gemeenteraad

Eerst deelgenoot van probleem maken, dan toetsen of OZB bespreekbaar is

Resultaat: gemeenteraad stemt op basis van gebleken draagvlak onder ondernemers in met tariefsverhoging van 5.5% voor zakelijke OZB, opbrengst vanaf 1 januari 2005 integraal gestort in kas van Ondernemersfonds Leiden

Enkele randvoorwaarden

- Initiatief steeds bij ondernemers houden, gemeentelijk stempel voorkomen
- Inzetten als pilot, geen definitieve structuur, dat vergroot acceptatie
- Tijd nemen voor discussie, niet overhaasten
- Fondsvorming en versterking van de organisatie gaan samen. Het is geen mechaniekje, maar gewoon hard werken.
- Aansluiten bij identificatie van ondernemers: werking fonds moet vooral aansluiten op terreinen, daarna pas sectoren, daarna de stad en regio
- Zuinig met overhead, iedereen uitnodigen, lol van ondernemerschap demonstreren

Fonds heeft nu drie jaren achter de rug en heeft pilotfase achter zich. Hoe werkt het?

- Gemeente keert opbrengst van opslag in vorm van subsidie uit. Geen inhoudelijke voorwaarden, alleen rekening en verantwoording. Fonds is – afgezien van publieke collecterol – volledig private aangelegenheid
- Opbrengst van 5.3% extra tariefsverhoging is ongeveer negen ton. 'Prijs' voor belastingbetalers is ongeveer 45 cent per waarde-eenheid onroerend goed van 2500 euro voor huurders en 45 cent voor eigenaren.
- Fonds heeft werkgebieden vastgesteld en stimuleert totstandkoming verenigingen per werkgebied
- Verenigingen op terreinen krijgen te horen welk trekkingsrecht ze op fonds hebben en kunnen plannen maken ten bedrage van dat trekkingsrecht
- Inhoud plannen eigen initiatief van verenigingen: 'collectief belang is alles wat ondernemers in werkgebied langs democratische weg als hun collectief belang benoemen.

Resultaten na drie jaar

- In hele stad zijn nu ondernemersverenigingen, organisatiegraad omhoog gevlogen
- In grootste deel van de stad zijn parkmanagers actief
- Omzetstijging in binnenstad
- Nieuw 'launching platform' voor life science cluster
- Onderhandelingspositie tegenover gemeente versterkt
- Voor het eerst in geschiedenis zitten alle 'ondernemers' bij elkaar. Wat betekent dat voor de civil society in de stad?

Enkele leereffecten

- Ondernemers zijn extreem zuinig, er blijft geld over, tijd nodig voor besluitvorming
- Alleen aan 'Leids model' beginnen als het je om duurzaamheid gaat, niet om quick wins.
- Het sociaal kapitaal van het fonds is het vertrouwen van de belastingbetalende ondernemers dat het fonds echt van hen is. Dat betekent: gemeente op afstand houden, verkopers van goederen en diensten op afstand houden en permanent blijven redeneren vanuit de verenigingen op de terreinen,